

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

ԱՋԳԱՅԻՆ, ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ ԿՅՈՒՆ ԶԵՄԱԶԻԼ ԷՎ ՎԵԼ ԿՅՈՒՆ 20 ՌԵՒԼԻՍ 1873 Ն. Տ. ՅՈՒԼԻՍ 23 ԹԻԻ 112

ԳՐԱՄԱՏՈՒՆ ԱՐԺԵԹԻՐՈՑ
Ի. Ի. Պոլի. Պոլի. Գր. Գր.
Ի. Ի. Պոլի. Պոլի. Գր. Գր.
Պատիւ ունիմք արդեօք հասարակութեան ծանուցանելու որ դրամական ամեն տեսակի առևտրային համար մեր բացած Դրամատան մէջ խիստ չափաւոր պայմաններ և բոլոր Գործարարներու փոխանակութիւնը կը կտան թէ Թուրքիոյ և թէ օտար տէրութեանց այլ և այլ արժէքով թող և իրենց կորուստներուն նայելէն նաեւ մեծապէս դժուար մնայ վրայ:
Կը ծանուցանեմք նաեւ թէ մեր յայտարարութեանց համեմատ արտադրած 100 ալիան բաժնէ բաղկացեալ Առաջին և երկրորդ Երկարութեան Առանձնական ամբողջական վաճառու առ իւրաքանչիւր, այս անգամ երբեք Երկարութեան անուամբ նոր Բաժնէթեր չեն արտադրուած և մեր օրով ուղղով կրնայ անուական մէկ ու կէս արծաթ մեծութեան վաճառքով երեք տարուան մի միջին անկէ ըլլալ մէկ Բաժնէթի երկու թուղթի և մէկ Պոլիքէթի փոխառութեան բոլոր արժէքով թող և դարձեալ երեք տարի շարունակ մասնակցիլ մեծագումար պարգեւներ չահող 200 հատ արծաթ թղթի 32 անգամ քաշուելով վիճակահանութեանց:
Մանրամասն տեղեկութիւն առնուլ ուղղութիւն կրնան գիտնել նոր Դրամատանը:
Տեղեկութիւններ և Զուգահեռ Ընդ.

Ե՛կե՛կե՛կե՛կ Կէօրիւմէք տէ օլտուղու վաքը օլան թէ՛ ճրուպէլէրտէն անկալը միջ օլմաղլա, թէ՛ ճրուպէլէն թալիպի օլան դէվաթըն մահալի մէջքիւրէ միւրաճաթ Եյլէմէլէրի իսթաթ օլունուր:

Ա.Ջ.Գ.Ա.Յ.Ի.Ն

Ե՛կե՛կե՛կե՛կ Կէօրիւմէք տէ օլտուղու վաքը օլան թէ՛ ճրուպէլէրտէն անկալը միջ օլմաղլա, թէ՛ ճրուպէլէն թալիպի օլան դէվաթըն մահալի մէջքիւրէ միւրաճաթ Եյլէմէլէրի իսթաթ օլունուր:
Եթէ ազգին մէջ ցաւալի վիճակ մը կայ, այն ալ եկեղեցականաց վիճակն է:
Եկեղեցականութիւնը, որոյ դիրքը բարձր է և հզօր, ինչպէս Աւետարանն է: Եկեղեցին կը արամատիւնէ, վերջին ատեններս ողբալի կացութիւն մ'առնուլ սկսած է: Հայաստանեայց եկեղեցւոյ կղերքը, որոյ պարտքը և պաշտօնը իւրաքանչիւրն իր ճիւղին մէջ եկեղեցւոյ հաւատարմաբար ծառայել է: Եւ ժողովրդեան առջև Աւետարանի ու կրօնի ուսուցիչն ու վարդապետ ըլլալ է, ցաւալի է ըսելը որ այսօր մեծաւ մասամբ իր այս պարտաւորութեանց դէմ յանգեաւ մեղանշեղութեանց դէմ: Եթէ կը գտնուի, որոյ դարման տանիլը թէ՛ Ազգային կրօնական ժողովոյն անհրաժեշտ պարտքն է, բայց ցաւ է մեզ ըսելը որ սա տակաւին իր նիստերուն մէջ քանի մը վայրկեան իսկ չէ զգած այն ամենակարեւոր խնդրոյն, ուրկէ կը ըլլին ազգային յանուց զարգացումը և հանրական յառաջդիմութիւնը:
Հայաստանեայց եկեղեցին եկեղեցականութիւնը երբ կարգի բաժնած է այսինքն եպիսկոպոս, վարդապետ և քահանայ: Եպիսկոպոսները եկեղեցւոյ իշխան կը կոչուին և ժողովուրդը հովուելու պաշտօնն ունին: Վարդապետը վանքերու մէջ նստելու, վանքերը զարգացնելու և ժողովրդեան ուսուցանելու պաշտօնն ունի: Իսկ քահանան է որ ժողովրդեան ամեն կարգի անձանց տունները կը յաճախէ, անոնց կրօնական խնդիրները կը լուծէ ամենանական վեճերը կը քննէ, խոստովանութեան բարձր պաշտօնը կը վարէ, որ ամենէն աւելի սուրբ և նշուիրական դրօնն է եկեղեցւոյ խորհրդաց մէջ, Ըսել է թէ եկեղեցականաց կարգին մէջ էն բարձր և ծանր պատասխանատուութեան ենթակայ վիճակը քահանային վիճակն է, որուն ամենատեղեւոր սուրբ կապն ալ ընդդէմէ և եկեղեցւոյ հայրապետաց կողմանէ:
Եթէ մեր անցեալը դիտեմք և ազգային պատմութիւնը միանգամ աչքէ անցնեմք, կը տեսնեմք որ մեր նախնի եկեղեցականք, եպիսկոպոսներ և վարդապետք մական ի ձեռին քաղաքէ քաղաք, դիւղէ դիւղ կը պարտէին ժողովրդեան կրօնական պէտքերը:

Հողալու և անոնց կրօնական զգացումը արծարծելու և միշտ վառ պահելու համար:

Ասոնք ազգին կողմէն իրենց յանձնուած վանուց մէջ գիշեր ու ցերեկ տքնելով, եկեղեցւոյ բարեկարգութիւնը կը խորհէին և թրիստոնէութիւնը անկորուստ պահելու կը ճգնէին, ոչ մեր արդի վանականաց նման, որոնք վանուց մէջ փորձերին կշտացընելու և յղիւմանու համար կը նստին և եթէ տարին միանգամ իրենց հօտին այցելութիւն մ'ընեն, այն ալ արեւական պաղին հաւաքելու համար է, որուն մէջ իսկ բռնութիւնք և տանջանք կը դործուին միշտ ի վնաս ժողովրդեան: Ըսել է նախնեաց վանքած քրդակեաց կեանքը և անոնց ունեցած կրօնական նախանշանները թաւալուցած զեկեղեցականութիւնը բարձրացուցած, վսեմ և փառաւոր դիրքի մը մէջ դրած և ժողովրդին կրօնական զգացմունքներն ալ միշտ սուրբ պահած են, հեռի օտարին բռնութիւններէն և կրօնական յարձակմունքէն:
Իսկ ի՞նչ է արդի եկեղեցականաց վիճակը:

Անշուտութեամբ խօսելով կըսեմք որ հասարակաց զբօսալայրերը, տունները և երբեմն իսկ թատրոնները դիւրամասելի եղած են մեր պատուարժան եկեղեցականաց: Ոմանք վստփօրի Եւրոպական փառները, այլք Ասիական եղբրքը նստած, ոմանք Բերայի մէջ, այլք Պոլսոյ արուարձանները անխնայ և անդորր կեանք կը վարեն, օտար ժողովրդեան, օտար նորա հարստահարութեանց և տառապանաց, ժողովուրդը իր կրօնական միսթարութիւնը գոհ ընելու համար եկեղեցին կը դիմէ, քահանայից գիրկը կը վազէ, մինչդեռ եկեղեցւոյ իշխանութիւնն վարող և ժողովրդեան ցաւոց դեղ և դարման խորհելու պարտաւորեալ պաշտօնեայք հփշոյնէն կ'օտարանան և հազիւ երկու իրեք շաբաթ անգամ մը եկեղեցի կ'ընեն ժողովրդեան հոգեւոր միսթարութիւնը շնորհելու համար, որով և ժողովուրդը կը մնայ առանց ուսուցչի, առանց վարդապետի: Հետեւաբար կը մարի իր կրօնական զգացման խանդը և կրօնի իր անխնայութեամբ ու գեղեցկութեամբ հանդերձ օտարացեալ և խորթացեալ կոկոսի երեխի իր զաւակացը: Այն կրօնը որ աշխարհի դարուէն բռնութիւններէն զերծ մնալով հասեր է մինչև ներկայ դարս, զոր լուսաւորեալ կոչելու կը համարձակինք առանց նկատելու, որ մէկ կողմէն արդի եկեղեցականաց անտարբերութիւնը, միւս կողմէն ժողովրդեան մահաւորութիւնը և մեռելութիւնը:

վհատութիւնն ու լքումը եկեղեցւոյ և կրօնի քայքայում կը պատճառեն:

Հետեւեալ նամակը ղրկուած է մեզ հրատարակուելու խնդրանքով:
... Թաթարի Վսիա պատուական լրագրոց:
Ազգ. վարդութեան քաղաքական ժողովոյ անդամակցութենէն մեր հրաժարելուն առթիւ ամսոյոյ ճին դուրմարուած Ընդ. ժողովոյ մէջ մեր տուած բացատրութեան վրայ խառնաշփոթ մեկնութիւններ երևան ելան: Ոմանք այն բացատրութեանը տարբեր նպատակ ու ձև տալ ուզեցին, ոմանք անշան և առանց հետեւութեան բան մը համարեցին, և ի վերջոյ Ազգային թերթի թերթէն հրատարակողներ եղան, որպէս թէ Ազգ. վարդութեան վիճակին նկատմամբ մեր տուած բացատրութիւնը յետո կոչած եմք: անոնց ամէնքն ալ չարաչար սխալած են:
Երբ Ազգային երեսփոխանական ժողովը մեր հրաժեշտին պատճառներուն վրայ բացատրութիւններ ուղղեց, մեր պարտաւորութիւնը չէր ներքէ մեզ այդ պատճառներն ծածկել ու լուել, ուստի պէտք եղած բացատրութիւնը տուինք անկեղծօրէն: Թողլով Ընդ. ժողովոյ խառնաշփոթեան, որոյ պարտքն է Ազգ. վարդութեան անկէ վիճակը բարելոցել մեր մէջ բերած պատճառները նկատողութեան առնուլ կամ ոչ, ինչպէս որ պատշաճ դատէ:
Այս բացատրութիւնը յետո կոչած չեմք երբեք և Ընդ. ժողովն ալ խնդրոյն վրայ իւր վերջական որոշումը տուած չէ, ինչպէս ոմանք կը ջանան հասարակութեան հաւատընել այլ և այլ մեկնութիւններ տալով մեր նպատակին:
Ով որ արդար է առաջին քայրը նախ թող ինք նստէ մեր վրան: ով որ ազգային պաշտօն մը ստանձնելու և կը վարէ խղճի մտքը և անյոթար միջոց այսօր թող զմեզ դատաւարտէ: և ով որ գոհ է վարդութեան ընթացքէն և Ազգային դործոց ներկայ վիճակէն իրրեցաւ թող նկատէ մեր հրաժարականը և ըրած անկեղծ յայտարարութիւնը:
Մեք միայն մեր խղճմտանաց պարտաւորութիւնը կատարեցինք և այն գերադոյն ժողովին առջև, որ զմեզ իւր վստահութեամբը պատուելով այս փափուկ պաշտօնին կոչած էր, խոստովանեցանք անպարտաւակ մեր պաշտօնավարութիւնը անհնար ընող պատճառները, և այս յայտարարութեան ու խոստովանութեան մէջէն ետ առնելու բան մը չունինք:
Ընդունեցէք... Թաթարի մեր յարգանքը հաւատարմքը:
9 յուլիս 1873 թ. Պոլիս
Ե. Ղալաբա
Թաթար
Ե. Պոլիս

Վերջին օրերս քանի մը դպրոցներէ նամակներ ծնողներէ հրատարակուելու խնդրանք, որքա՞նք տարեկան ծնողներէն ծանուցումներ կը պարունակեն :

Այդ նամակներուն մէջ այնպիսիներ ալ տեսնուի, որ քաղաքակրթութեան հակառակ եղանակ մ'ունենին, ուստի կրնանք թէ՛ այդ տեսակ քաղաքակրթութեան հակառակ եղանակաւ գրուած նամակները որ դպրոցի տնօրէնին կողմէն ալ եկած ըլլայ, այսինքն եթէ նոյն իսկ Շահ-Նուր պար վարժարանին կողմէն ալ ըլլայ, ոչ թէ միայն չեմք հրատարակել, այլ կը պատուեմք կը նետեմք :

Կը լսենք թէ Տեսուչ խորհրդոց մէջէն վիճակաւ դադարեցող տեղ նոր ընտրուածներէն ոմանք հրատարակելու Այս հրատարակման պատճառը վիճակարկութեան ապօրէն եղանակաւ կատարուած ըլլալն է կրտսի :

Երէկուան Ասիոյ երկրորդ երեսին երկրորդ սիւնակին 74 տողին մէջ տըպագրական վրիպմամբ «միանգամայն և ընդմիջեալ ըսուած է, փոխանակ միանգամ և ընդ միջոց ըսուելու» :

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Միւսիւ կապը ինչի՞նչ Սրբապետան իմարէթին Տէրապետէթ վէրիթ թալին օլմուշ տուր :

— Բէքիւնէն յուրիս 1 թալիլէ վարիս օլան հալատիսէ կէօրէ՛ 2ին իմարէթաթուր Էլլուպա սիւֆէրապըն Էլլուպա ուսուլի իլէ գապուլ իթմիշ տիւր :

— Տրէգաւտան յուրիս 10 թալիլէ մէքթուպէր մէալինէ նէգարէն՝ շէհրի մէգպուրտէ Գօլէրա կլէթ ինիլ քէսպը շիտտէթ ինտէն պիր հաֆիթա զարֆընտա 140 վուգուաթտէն 33 քիշի վէֆաթ իթմիշ տիւր :

— Փէղալիք Բըրուսիանը Մարին վէրտըր Էտալէթիտէ 7 կիւն զարֆընտա 123 դօլէրա վուգուաթտէն 76սը վէֆաթ իթմիշ տիւր :

— Ալաֆրանքա 19 յուրիս թա-

լիլիլէ պիր իթէկրաֆնամէյէ կէօրէ՛ Շուլէտ-Նուրէն գրալը վէ գրալիշար Էտալի մէգպուրտէ գրալըք թաճընը վաղ իթմիշ տիւր :

— Տէր սաատէթտէ Աւստրիա սէֆիրի, Զաթըր Շահանէնին շու արալըք մէվատուր մուհիմէն զըմընտա վիէն-նա սիրկիսինէ գաթման կիտէմէնէնիլ-նի վիէննա խարիճիլէ նազըրընա պաթէկրաֆ պէտան իթմիշ տիւր :

— Տէրսաատէթտէ մուգիմ Պէլ-ճիգա սէֆիրի կէլէն բազար կիւնիլ խըրիփի Մըսըր հաղլէթէրինէ պիր վիլիթա վէրմիշ տիւր :

— Կիրիսա վալիսի Աճմէտ Մուխթար բաշա հաղլէթէրի կէլէն ճուսա իր-թէսի կիւնիլ Տէրսաատէթտէ միւվատէլէթ իլէմիշ տիւր :

— Թանթա նամ վաթօռու Մըսըրի խօրիվ հաղլէթէրի մայէթէրինտէ պուլունանլարտան պիր թաղըմընը վէ պաղը աթլար վէ արապալարընը իս-քէնտէրիլէն նաթլ իթմէք Էլլուք տիւնքի կիւն Տէրսաատէթտէն հարէ-քէթ իթմիշ տիւր :

— Զաթըր հաղլէթի Բատիլաշի Սըրապետան իմարէթի սապըք Տէր սաատէթտէ վէրիլէ միւսիւ Գրիսիլէ, մէքիտիլէ նշանը զիշանընն իթմիշ իրիթպէրինտէ իթա պուլըմուշ տուր :

— Կէլէն ճուսա իրթէսի ագա-մը, Շուէտ Նօրլէն սէֆիրի, Պէյոդ-լունտա քէայիս սէֆարէթիտէսինտէ պիր միւ քէմմէլ սուարէ թէրթիլ իթմիշ վէ իլպու սուարէտէ իրան սէֆի-րի վէ Մէմէքէթէնին Տէրսաատէթտէ վէրիլէ վէ պաղը զէվաթը միւթէպէրէ մէվճուտ պուլունմուշ տուր :

— Պրիթանիա մէմայիլի Էհալի-սի պէշ օն սէնէտէն պէրու, պէհէր սէնէ իթի Էլլիշէր պին նուֆուս արթմադաւ օրուպ, Էհալիլ մէգքիւրէ պու մէնէ օթուղ պիր միլիտն աթըր Էիլ անօղուղ պին նուֆուսա պալիլ օլմուշ, վէ պուլարտան օն պէշ միլիտն իւլ Էիլ քըք Էիլ Գիւքիւր վէ օն աթըր միլիտն իթի Էիլ աթմըն Էիլ պինի Էնաս (տիլի) պուլունուպ պու հիսապճա զէնան թայիլֆէսի Էրքէք-լէրտէն զիւտտէ օլտուղու, վէ պու-նուն սէպէպի իսէ մէմայիլի մէգքիւ-րէտէ Յըրանսաւտան տահա զիւտտէ թի-

ճարէթ օլմադտա պուլունտուղու ճի-հէթլէ՛ կէրէք Ամիրիդատան վէ կէրէք Էլլուպանըն հէր պիր թէրաֆընտան քէսպի թիճարէթ զըմընտա սիւրիւ սիւրիւ գըղլար վէ դարըլարն կէմէ-սինտէն նէշաթ իթմիշ օլտուղու ինկիլ-թէրա դաղէթալէրինին պաղըմընտա կէօրիւլիլ տիւր :

— Էնվալիտ Ռուս նամ զաղէթա-տա միւտտէրիճ պուլունտուղու կէօ-րէ, Ռուս օրտուսու խօլիս խանլըղըն զաղլթը թէսարընթէրինտէ՛ Պուխա-րա հուսուսունու թէճալիլ իթմիշ օլտուղլարը սըրատա, Պուխարա Էմիրի թէրաֆընտան պիր մուխալիլֆէթ կէօ-րիւլէտիքտէն պաշա՛ հիւնիւ գա-պուլիլթէթ տալիս նուսաւան օլմուշ, վէ Պուխարա զաղլթմանը իլէ մէմուրան-տէն պաղըլարը իճրաի մէրապիլի իս-թիլպալըմընտա ինս օրտուսունու քիլիկահինէ զըմընտա վէ թէնէրալ Գօֆման իլէ միւլադաթ իթմիշէր, վէ մէքիւր օրտուսուն իլաղու միլիտն ճէ-նէրալ Գօֆման պէշ աթըր պին քըլէ ուն վէ չալտար վէ պիր ժըգտար ար-բա իսթէմիշ օլմուշ՝ Պուխարա Էմիրի իթի մէմուրա միսսուս իլէ 9000 քըլէ պուլտայ ունու վէ պիր թաղըմ գէխա-միր իսպիլէ կէօնտէրմիշ վէ թէնէրալ Գօֆման թէրաֆընտան պէտէլաթի թէտիլէ օլտուսուգտա՛ գապուլ օլուն-մամը, վէ հաթթա թէնէրալ միւսա-լիլէհէ պիր շօք զիլքըլմէթ հէտիլէ-լէր իրալ օլունմուշ տուր :

— Խըսիլ Մըսըր հաղլէթէրի Միւրիւն իւլէրէրինտէ 4000 վըրալըք պիր արալի իլթիլա իթմիշ վէ մէքիւր արալի իւլէրինէ, պիր քըլալ մէքթէ-պիլ պիր քարըլար հաթթալանէսի վէ պիրտէ հէալիլէ միսսուս պաղլէ իլմալ վէ ինչա իթտիլէնէքէր իլիտիլմիշ տիւր :

— Մըսիլ Մըսըր հաղլէթէրի կէ-լէն ճուսա իրթէսի կիւնիլ Մապէյի հիւսնուսա աղիլթէթ ճուղըրու Շա-հանէտէ ուղունսա միւլադաթա նայիլ օլմուշ տուր :

— Խսիլտարըն արալիլ չիքթէթի Էիլ հիսնտարանտէն միւրէթ թէպ օլմուշ, ալտըր իսթիլթիլ միւտէ-րիճաթ իլաղլէ՛ Օմիլիլի վէ Գըրէ-արապալարըն իլէնէնէք հուսուտը

Խսիլտար իսիլթէնտէն պիր թարա-ֆըր Գատըր Գէօլիւ, պիր թարաֆըր Ալէմ տաղը, վէ տիլէր թարաֆըր Պէլլէր պէլի օլմուշ, շու տայիլէ տալիլինտէ պա-լունան աղիլ ճիւլէ սօքա ըլարընտէթի հասէնտէ օլարադ թէսիլլէ վէ իլմալ-էտէնէք տիւր՝ Տըլարալան կէթիլտէնէք պիլ ճիւլէ, պարիլիլ վէ արապալարա իէսիլ կիւմըր վէրմէյէնէք, ֆէքաթ գայիլէ նամը իլէ պէլտիլէ տարիէսի ճանիպինէ պէհէր արապալէ պիր ա-տէտ լիւրա վէրմէնէք տիւր՝ Պու պէլլէ օլտուղու հալտէ՛ միւտտէթի իթմիշ ինչաղը եալընըք պէշ սէնէտէն իսպրէթ տիւր :

Իլիտիլիլէ նազարէն չիքթէթի մէք-թիլտէնիլ վաթը օլաճադ Էօլար մէսա-րիֆաթընը գաթաթըլմապընա տայիլ շու պէշ սէնէլիք իթմիշ ետաղըն քիֆայէթ թէմէյէնէք ճիւլէ, օն պէշ սէնէլիք պիր իթմիշ ետաղըն իթմա պուլըրու մաւրան տայիլ պիր իսթիլտա ինչալիլ օլուն-մուշ տուր : Մուլալիլիլէ նային մա-լիւսաթա կէօրէ՛ թանգիլմէթ վէ տա-լիլիլէ տայիլէրինտէն իթիլէր գէվա-թըն թայիլիլ իլէ՛ շու արապալ չիքթէ-թի մաւտէնիլէ պիր նէթիլէ հասէ-նէ վէրիլմէթ իլաղլէ Շուրայի տէվէթ ճանիպինտէն էմը ու գաղար վէրիլմիշ տիւր :

— Կէլէն ճուսա կիւնիլ Պէյ օղ-լունտա, իւլ քատըն պիր մալադատան Էլպիլիլէ իլթիլա իթմէք իլաղլէ՛ պիր աղ չէլլէր մուպէնէ իթտիքտէն սօն-րա հիշ պիր գաղար վէրմէնտիլթէրին-տէն ալտէթ իտէրէր վէ Էիլիլ օթուղ ալտըմ իլթիլտիլթէրինտէ՛ մաղադանըն ուշաղը արգալարընտան սէլիլտիլ վէ մաղադալարտա զաթաթ վար տէյէրէք կէնս գաղարալարն հէր թարաֆըր Էէ-տիլ իլէ մուպէնէ իտէր, վէ պիր չէլ պուլմաւաղը հալտէ՛ ալթ իտէրի-նիլլէ պիլ քիֆայէ ալտէթ իտէր :

Իլիտիլիլէ կէօրէ՛ մէրգուլ ուշաղըն պէլլէ պէշ օն քէրէ Էօլալմալարը տահա վար իսիլ :

— Ինչալար Լօնտայիլ սըրալը օլուն-նաճաք պին սէքիլ Էիլ պարիլիլ քուլ-վէթիլտէ պիր քրիթա զըրիլը Գըրա-թիլիլի հիւսնուսուն միւսաղաւսաթը կէլէն ճուսա Էրթէսի կիւնիլ թէրա-նէի ալիլտէն իճրա օլմուշ վէ Լօնտա ֆապրիլաթ օլարըր թարաֆընտան Տէր-սաատէթտէ պուլունան վէրիլլէր իլէ

ԲԱՐԻՉ ՅԱՄԵՐԻԿԱ

ԳԼՈՒԽ Ա.

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՈՒՅԵՆՈՍ ՄԸ

« Մասնաւոր նախնային Սպէնցի Պ. Յովնաթան Տը-րիմ, գերադանց, ոգեկոս եւ հոգեհոգը զճեղ հրաւիրէ քի-թալիլ եւ հոգեհոգիան երեկոթին, զոր պիտի տայ մեր-ճակայ երեքշաբթի՝ ապրիլ 1 ին իւր օթիւնը, վն Վիւն փողոցը, թիւ 22 :

« Քնաշըմ թիւն, հիպոլիս, տիւրք, կանխատեսու-թիւն, մարդարէթիլին, կրկնատեսութիւն, հնաւատես-թիւն, պուշակութիւն, խորամտութիւն, բարձունս մը-տածմանց, կոչունս հոգեկոսաց, խոսակցութիւն, բանաս-տեղծութիւն, գերնական գրութիւն, անդրդերիդանա-կան խոսիմուք, պարզալ գաղտնիք հանգերձեալ կենաց եւ այլն, եւ այլն :

« Իրոնք ֆակիլ ժալիլ ձիւլ ձիւլ :

— Արգարե, լսի ինքիլիլէն վերտիլ կարդա-լով այս հրաւիրալը, լսիլիլ արտիլիլ Էթէ ծա-նօթութիւն հաստատութիւն Ամերիկայի « Էն-ճէնի մի, դըլալ եւ Էն-ճէնի, Էթէն-ճէնի հմուտ մէկ արհես-տակցիս հետ, օրովհետեւ եւ ալ հոգեհոգ եմ, Բարիդ-ցի պարզ անհետատար մի ըլլալէն բան մի չիլիլէր : արդէն ամենքն ալ իրարու նման մի և նոյն մարդոց հոգիները կանչեն միշտ, կեսար, Նաթիլան, Վոլ-դէր, տիլիլ տը Բոմբատուր, Նինոն, Ռօպէրթիլ, Էլն, և դարձեալ, ըսածս պարծանք չհամարուի :

այս մեծահոգի անձինքն իսկ չեն կրցած իրենց հանճարովը նսնայնել զիս : ամենքն ալ այնպէս պատասխանած են ինձ, որ իւր թէ՛ եւ տուն տուն ըլլալի իրենց : Տեսնենք թէ մեծապատիւ Յովնաթան Տրիմ իւր անդաճալիլ կան պարծենկոտութեամբ պի-տիլ կրնայ աւելի խեղալիլ իրթիլ, կամ աւելի ոգիներ ունենալ քան զնուստս, որ եւ Գանիլ Լը վէլլը, Տ. Բ. Լ. ալալիլտ ոգեկոսութեան Պէրիլիլի Պ. Հօր-նօնիլ, Պ. տը Բայիլընպալիլ և պարոն տը կուլտընս-թուպիլ : Սա ոգեկոսիլ զէմ ոգեկոս ու կէն հանենք : Գեղալէն յարիլ մի մէջ, ամուր փակուած բայց լուսապայծաւ սրտիլ մի խորը (միշտ-եւ մեր հոգե-խոսական պուլմընիլտէն մէջ այս սոլորութիւնը չկայ) գալիլ գալիլ Պ. Յովնաթան Տրիմ կըր սեղանի մի առաջը նստած, կըրպարանքը մեղմաղճաւ էր, և երեսը Սիլիլիլիլ զգածաւ զէմըն նմանէր : Իւր գիմացը վեց Էթէն աղանդաւոր մոտախոյ կըրպա-րանք բազմեր էին : Իլալիլ կաղմուած քոլ մարդիլ, անճանալ կանայք, տարիքն առած մարդիլ կամ առանձնայնեալ այրիք, վերջապէս միշտ այս տեսակ ախուլներն յաճախողք : Իւրաքանչիւր ոք թղթի մի վրայ գրէր իւր հարցաքննել ուղած մեռելոց անունը, ուստի եւ ալ ամենուն պէս ըրի :

Գրուած անունները գլխալիլ մը մէջ գրուէլէն, ու խառնուէլէն ետը, առաջին անգամ մէջէն հա-նածին յօղէթ տը Մէքիլ անունն էր : Յովնաթան վայրիլեան մի միտքն ամփոփելէն յետոյ, ձեռքն ա-կանջիլ գրաւ, որպէս թէ իրեն փորտացող ձայնը մոլիլ ընելու համար, և արտոնքս ու հետեւեալը գրէր :

« Բնաւ ամուլ ծանօթութիւն չկայ, ամեն ծանօ-թութիւն նման այն ծանօթութեան, որոյ վրայ Ս. Գրքը խօսի, Աղամ ծանեալ զճեղ, եւ նա ծնաւ զորիլ :

« Առանց Հասարակի երեք վարկ չունենար մարդ :

— Ի՛հ, Է՛հ, ըսի ինքիլիլէն, ահաւապիլ նորա-նչան խօսքեր որ երեսանց գէլ չեն երևիլ : Բոլոր-վիլ իրենց հեղինակին պարծենկոտութիւնն ունին, բայց կարծեմ՝ թէ եւ արդէն տեղ մը տեսած եմ ասոնք : Պատէրին քոլ, Էթէ չեմ սխալիլ : Վերջա-պէս թերեւ գրական ստացուածք չկայ վերը, և կարելի է սրտնիլութիւն փարատելու համար իրա-րու գաղափարները գիշնալով զօսմուն :

Երկրորդ անգամ ելնող անունը Հիպոկրատիլն էր, որ Յըրանէր խօսել բարեհաճեցաւ : Ահաւա-սիլ իւր թարգմանիլ գրածը :

« Աւելի մտածող մարդն այն է, որոյ մարտութիւնը սակաւ է :

« Եւ ըստ որում ամեն բան իւր հաւասարն ունի, ուս-տի այն մարդը որ սակաւ մտածէ, լաւ մարդ է :

— Աւա՛ղ, կըսէր կարճահասակ կին մը որոյ նի-հար երեսը գորշափայտ մազերուն ծփանայ ներքեւ աննրեւոյթ եղեր էր : Բո՛չկի պատասխան մի է այդ, կոչալ պատասխան մի որ մարդոց կողմանէ և մար-դոց համար տրուած է : Մտածմունքը չէ մարդայն սիրտը գաղափարը, հալա :

Կիւր խօսքն ընդմիջելէ հաւաքելով : Նոյն միջոցին կանչուող Դօդրատամուն էր : Ի-րեն հարցուցին թէ ինչ կարծիք ունէր Բոյնիլ, Յըրանայի և Խտալիլ աղապալիլ վրայ : Ահաւապիլ գերահանճար հմայալիլիլ պատասխանը, գերա-

(C-2-2-1-1)

Ի. Լ. Ա. Ն.

Հանկա Ների գարուսը խարիճինտէ եայլ սօքաղընտա համաձայն դարձու- սընտան քէօշէ պաշնտա 28 Ն. ինչ մուրագգաթ խանէի 5 օտա վէ 2 սու- ֆայ վէ պիր գույու վէ պիր սարնըն միւշթէմիլ օլարագ սաթըր օլտուղըն- տան թալիպի օլտա չարու իլինտէ վա- րագըն խանտա ալթ գաթտա 5 ֆո- մէթըր օտայա թէշըրի իթմէլէրէ:

Թիւրքէ վէ Յրանսըգճա վէ իթա- լանճա վէ Էրմէնիճէ լիսանէրտէն եէքտիկէրինէ թէշըրիմէ ինչ, կէրէք տալանա վէ կէրէք թիւճարճա պիւ ճիւմէ Էվարդ վէ տէֆթէք, վէ մէք քիւր լիսանէրտէն արդուհալ վէ լա- րօրթօ վէ պուճա տայիր թահրիւթ մաթպուամըլ իտայէսի օտապընտա հիւանիւ սուրէթի վէ Էճիլէն ֆիաթիլ թէքթիլ վէ թանդիմ օլտուսագալա տըր:

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆԻ

ԿԻՐՈՒԹԻՒՆ
ՏԱՃԿԱԿԱՆ ԻՆՉՈՒԻ
ՏՈՃԿԵԻ ՀԱՅ-ՏԱՌԵՐՈՎ
ԽՐԱԳՐԵԱՆ
ՊՈՂՈՍ Պ. ԳԱՂԱՊԱՆՆ
ԳԻՆ 5 ԳՈՐԴՈՒՆ
Տղաք. Թ. ՄԷՆԵՐԻՆԵ

Այս Կրթութիւնով որ և ինչ մէկը կարող է առանց դաստառի և քիչ ժամանակի մէջ տաճկերէն պարզ հա- ուածներ կարգաւ ըմբռնել և ուղիղ գրել. յուսամ որ փորձառու ընթեր- ցողք պիտի համոզուին թէ դասական մեծ գիւրութիւն մ'է այս եղանակը սոյն լեզուն սովորել ուղղորդելու հա- մար:

Կը ծախուի Թ. Գալաֆեանց գրա- տուէր. Չագմագընլար փողոց թիւ 16:

ԻՌՈՆ (ՍԸՐԱՃԱ)

Իհնոց ճանչցուած ախտ մըն է, ամեն դար նորանոր փորձեր եղած են սոյն ախտին դարմանին համար: Իօտի, մողիկ (ճիւլա) և միւրե- դի (սըլան օգու) դանաղան բաղադ- րութիւններն, որոնք անբասկիլիթոյ- ներ են, Եւրոպական բժշկաց համա- պագորենց գործածած գեղերն են, և խոյլագարն (սըրաճալը) այս գեղե- րով աւելի կը փնտաւի քան թէ օգուա մը կը կրէ:

Բժիկներէն ոմանք տեղական (յօ- քալ) դարմանի համար վերահատու- թեան և անդամատուրեան միջոցնե- րուն կը գիմեն, այս պարագային մէջ ալ խուլագարներն կամ ցաւոյ սատու- կութեան տակ կ'ընկճին, կամ թո- քալտի կը վերածուին որ Եւրոպի- ներէն տեսանէ Է. եթէ ըսենք սխա- լած չենք ըլլար:

Եւրոպիոյ բժշկական ճարտարու- թիւնը երբ անկարող կը գտնուի այս մահաբեր ախտին դէմ, Եւրաթու- թեամբ կը տեսնենք փորձով, որ Հայ ազգի Երկանեան Համադրութի Սօֆի Մայրապետը այս ախտէն բաղմաթիւ բժշկածներ ունի զանազան ազգերէ, որոնք յիշեալ Մայրապետին քովի ար- ձանագրութեան տեսարկը ստորագ- րած են մանրամասնաբար իրենց կա- տարելապէս բժշկուած ըլլան:

Այսուհետեւ բժշկականութիւնը ինչ-

պէս ջերմի դէմ մեծ փտահալութեամբ սօլֆաթօ, կամ քնաքնա կուտայ, նոյն և դուցէ աւելի կատարեալ փտահա- թեամբ խոյլի դէմ ալ իւր գեղը պիտի տայ շնորհիւ հայուհոյ մը, որ ցարդ մթնութեան մէջ մնացած է:

Գաղցր է մեղ յուսալ, որ բժշկա- կանութեան մէջ անմահութեան ա- լանդելի Հայուհոյ մը անունը՝ ազ- քայինք ոչինչ նուաղ խնդութեամբ պիտի պատմեն միմեանց:

Ինչպէս անկից յառաջ յատուկ շնոր- հակալութեան նամակներով Մասիս փոռնի Թրաքիո հրատարակած են, Հիմակուհիմա խուլագարներն կիւ- րակէ օրերը Սամաթիա Սուլու Մա- նաթըրը Հայլար-չէլմէ փողոց իւր տու- նը կը գտնեն զինքը ժամը 5-էն մինչև 11:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՐԱՏԻՊ ՄՈՏԵՍԵՐ

Աշխարհագրութիւն Բաղադրական, Բնական և Ուսումնական. Ա. Մ. Գա- րագալեան աշխատութիւն:

Այս գրքին առաջին մասը վեր- չին աշխարհագրական փոփոխմանց և աշխարհագրական նորագոյն տեղեկու- թեանց համեմատ գրուած եւրոպա- կան դասագիրքերէ առնուած է, և յիսունուչորս դաս բաժնուած ըլլալով հարցմամբ և պատասխանով կը պարու- նակէ ամէն ընդհանուր և մասնաւոր աշխարհագրական գիտելիք, զորօրի- նակ՝ երկրի իւրաքանչիւր մասին ծո- վու և յամաքի բաժանումները, այլ և այլ երկիրներու կամ թագաւորու- թեանց համառօտ պատմութիւնը, տա- րածութիւնն աշխարհագրական միջ- նաւ, բնակչաց թիւը, Երեւելի քա- ղաքներն և անոնց բնակիչները, կա- ռավարութեան կերպը, տիրող իշխա- նը, զինուորական զօրութիւնը, տեղ տեղ նաեւ պատմական և բնական տեղեկութիւններ:

Բնական մասը որ վեց դաս միայն բաժնուած է՝ կը պարունակէ համա- ռօտ տեղեկութիւն մը երկրի քաղ- կայնոց և անոր երեսին վրայ. գրա- նուած անգործարանաւոր մարմնոց, այսինքն հողոյ և ջրոյ, տեղական երան և մթնոլորտական օդոյն և անոր շար- ժումներուն վրայ, և գործարանաւոր մարմնոց, այսինքն այլ և այլ դասի- ներու տունկերուն և անասնոց վրայ: Ռաւանական մասը կամ Տէքթոնի- կական որ եօթը յօդով և երեսունու- ութ դաս բաժնուած է հարցմամբ և և պատասխանով, կը պարունակէ բո- լոր երկնային մարմնոց, այն է արե- ղակն, երկրի, լուսնոյ, մոլորակաց, դիտաւորաց և աստղաց մեթաբոլալ այլ և այլ գիտելիք: Բացառուած է երկրագունտի վրայ մտածուած այլ և այլ գիծերու և բաժանմանց նշա- նակութիւնը, խօսուած է արեգակն, երկրի և լուսնոյ մեծութեանը, ա- նոնց իրարմէ հեռաւորութեանը, այլ և այլ շարժումներուն և այն շարժում- ներէն յառաջ եկած երեւութից և փոփոխմանց վրայ, ինչպէս են տու- ղեան և գիշերոյ և եղանակաց փոփո- խութիւնները օրուան և տարւոյ տար- րերութիւնները, նոյնպէս գիշերահա- լասարի, լուսնոյ երեւութից պատ- ճառներուն, իրաւարմանց, և երկնա- յին մարմնոց ուրիշ յատկութիւննե- րուն վրայ:

Աւելի գիտնական և հիմնական ը- ներու համար ուսումնական աշխար- հագրութեան վերաբերեալ տեղեկու- թիւնները, շատ տեղ մէջ բերուած են աստիճաղապէս շատ պարզ հա-

շիւներ, որոնց համեմատ գտնուած են արեգական և երկրի այլ և այլ մե- ծութիւնները, իրարմէ հեռաւորու- թիւնը, երկնից և լուսնոյ ոլորտին ա- լելի կամ նուաղ կեդրոնազանցութիւ- նը, այսինքն ճեղքաճեղքութիւնը, և այլն:

Այս դասագիրքը յարմար ընելու համար այլ և այլ տիպի և կարողու- թեան տէր ուսանողաց ընդունակու- թեանը, պատասխաններ խնդրելի գը- րով համառօտ գրուած են և յետոյ անոնց տակն աւելի մանր գրով իւ- ցատրութիւնները գրուած են երկա- րօրէն: Ուսուցիչը ըստ պատշաճի կըր- նան դիտածեալ կարճէ կամ զանց ը- նել այս բացատրութիւնները: Դասա- գիրքն ունի ի վաճառի երկրագուն- տը դիտածեալ խնդիրներ, և 36 է աւելի պատկերներ, պարունակող եր- կու տախտակ:

Հեղինակը կը յուսայ թէ իր այս դասագիրքն ուրիշ ասոր նմաններուն վրայ ոչ սակաւ առաւելութիւն ունի, և կը հաւատայ եւս թէ աշխարհագ- րական ուսման մեր դպրոցներուն մէջ ըսյլ մ'ալ յառաջ երթալուն բաւա- կան նպատակը տեսնուի:

Բացառական ու բնական մէկ- տեղ կազմուած է զուրուէ է, Ու- սումնականը զատ կազմուած է 6 զու- րուէ է, երեք մէկտեղ կազմուած կը ծախուի 8 զուրուէ, Պոլիս Չագմագըն- լար, Գրատուն Թ. Գալաֆեան, Ու- ղուն-Չարչը Գիլիտ-խանի կից, Յրէնի- եան դրատուն, Մերձան Սրապեան գրատուն և ուրիշ Հայ գրալիւսագաց ըրով:

ՆՈՐ ԴԱՍԱԳԻՐԷ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
ԳԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՅՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ
ԴՈՐԾԱՍԻՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՄԵՆՆ
Ա. Ա. ՍՈՒՐԵՆՅԱՆ
ԳԻՆ 3 ԴԱՆԿԱՆ

Ի վաղուց, վարժարաններու մէջ Ազգային պատմութեան դասախօսու- թիւնն ամենակարեւոր ճանչուած է, բայց ինչպէս յայտնի է, մինչև յարդ- հրատարակուած դասագրքերն հին ձեւի և միօրինակ ոճի մը հետեւելով դժուարին եղած էր այս պիտանի ու- ման վրայ ուսանողաց ճաշակը գրգը- ռել, և զայն ամեն հասակի դիւրի- մաց և ակործելի ընել:

Գործածել ընկերութիւնն ազգին օգտակար ծառայութիւն մ'ընելու մնօք ձեռնարկած էր դասագրքիս տպագրութեանն, որով ի լոյս ընծա- յեց. և յուսալով որ վարժարանաց մեծ արդոյ հոգաբարձութիւններն ու դասատուք նորա արժանիքը ճանչե- լով կը քաջալերեն նաեւ զընկերու- թիւնը:

Հեղինակն մասնաւորապէս ջանք ըրած է այս դասագրքին իր տեսակին մէջ եղական ընելու համար, լեզուն բաժանմանը, թուականներու և ու- ըրիշ ասոնց նման կատարելութեանց ըստ ամենայնի ուշ դնել:

Իւրաքանչիւր համարներու հա- ցումներ գրուած չեն. որպէս զի դա- սատուք շատնք երեւոյ ուղած կեր- ցովը հարցնեն. և աշակերտք ալ փո- խանակ թուական պէս դոյ քնելով պատասխանելու միտքն հանկնտ և կարող ըլլան ս և է կերպ հարցման պատասխանել: Արդէն նկատելով որ այս դասագիրքն մանր ուղայք ալ պի- տի կարդան ուստի գործին սկզբնա- լորութեանը մէջ խօսքերը կարճ կարճ

կապուած և հետզհետէ աստիճանա- բար երկնցած են. այս կէտն ուշադ- րութեան արժանի է:

Արժէքն այս անգամ խիստ դիւ- րամատչելի ըրինք ի գին (3) երեք զուրուէ: Խրախուսուելով որ մինչ ցարտ հաղարանոր ըրնականը վաճառուեցան, հեղինակին այս աշխատանքութիւնը գնել ուղղորդելը պէտք է գիմեն առ- Թ. Գալաֆեան եղբայրք գրատունը ի ստորաջ Զագմագընլար փողոց թիւ 16:

ԻՐԱԽԱՆՈՂ
Հայաստանացի Լուսաւորական Ս. Եկեղեցւոյ դէմ Հոռութեանաց, և մաս- նաւորապէս հիւսիս տարբերութիւնը մակագրեալ գրքին հեղինակին ըսած- նուն և գրքով հրատարակածուն դէմ գիրք մըն է, հոգեւոր բարձր իշխանու- թեանց հրամանաւ և հաւանութեամբ տպեալ, երեք հատոր:

Գրքիս տպագրութիւնը լմացած է ուղղորդ ամէն մէկ հատորը իմա ալ կըր- նայ տառաւ. երեք հատորին մէկէն գինն է երեսուն և երկու յշ իսկ եր- րորդինը մինակ տառն և երկու զշ:

Կը ծախուի բոլոր Հայ գրալիւսագա- ռաց խանութի:

ԵՍՏԻԿԵԱՐ
ԳՐԱՍԹ ԷՐՄԷՆԻԱՆ
Սաթըր հէր քիթապըն տիւր- քեանլարնտա վէ Գեօրիւ պաշնտա Պարագառա: Ձիւ 100 վարսայ:

ՀԱՄԱՌՕՏՈՒԹԻՒՆ
ԳՐԻՍՏՈՒԹԵԱԿԱՆ ՈՒՍՄԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑՑ
ԱՌԱՔԵԱԿԱՆ ՍՈՒՐԷ ԵՆԵՂԵՑԻՈՑ
ԱՇԽԱՏԱՄԵՆՆ
ՊԵՏՐՈՍ Ս. ՇԱՇԵԱՆՑ
Գ. ՏԱՐԻՈՒԹԻՒՆ

Սոյն դասական օգտուէտ երկա- սիրութիւնն, որ առաջ հրատարակ- ուած էր Ռուսաստանի Հայոց աշխար- հիկ բառարանով, այժմ վերստին ի լոյս ընծայեցաւ Ս. Աթոռոյս տպարա- նէն Տաճկաստանի աշխարհիկ բարբա- ռով, ի պէտս Ազգային դպրոցաց, որ կը բաղկանայ 200 երեսէ և կը ծախուի թէ՛ Ս. Աթոռոյս գրատան և թէ՛ Կ. Պոլսոյ երուսաղէմատան մէջ:

Գին 5 զուրուէ:

ԵՐԳԱՐԱՆ
ԹԱՏԵՐՈՒԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ
ՍԻՐԱՀԱՐԱԿԱՆ
ԳՆԱՐ ՀԱՅԱԿԱՆ

Սոյն 160 երեսէ բաղկացեալ եր- գարանը կը ծախուի ամեն գրալիւսա- ռաց ըրով և կամուրջի գլուխը Պարա- գան ի գին մէկ բառորդ Մէճիկ:

ԱՇԽԱՆ ՏԵՐԵԻՆԵՐ
ԳԱՂՏՆԻԲ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ
Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Պաղտասարեան Եֆէնտիի սոյն աշ- խատանքութիւնը անկեալ երկուս- տարդութիւնը վերականգնելու նպա- տակն ունենալով կը հրաւիրեմք երի- տասարդութիւնը որ առնէ ու կարգայ զայն ի պահպանութիւն իւր կենաց:

ԽՐԱԳՐԷ-ՏՈՐԷՆ
ՅԱԿՈՐ ԽԱՆՑԵԱՆ
ՏԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Գ. ԳԱՂԱՏԵԱՆ ԵՆԵՂԷ Գ. ՊԱՐԵՆԱՆ
Պոլիս Գալաֆեան խաւ յարի յարի թիւ 20